

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Інститут управління, технологій та права

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

«СХВАЛЕНО»

на засіданні приймальної комісії
ДУІТ

Протокол № 1 від «1» лютого 2021 р.

Ректор ДУІТ Н. С. Брайковська

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Інституту управління,
технологій та права
Протокол №5 від «25» січня 2021 р.

Голова Вченої ради Інституту

 М. В. Ковбатиук

ПРОГРАМА

**вступного фахового випробування
на навчання для здобуття рівня вищої освіти –
третього (освітньо-наукового)
зі спеціальності 051 «Економіка» ОНП «Економіка»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «СПЕЦІАЛІСТ» або
рівня вищої освіти – другого (магістерського)**

Київ – 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	3
Розділ I. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СИСТЕМНО- ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	4
Розділ II. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА.....	5
Розділ III. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ.....	6
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	8

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма фахових випробувань рівня вищої освіти – третього (освітньо-наукового) зі спеціальності 051 «Економіка» ОНП «Економіка» (далі – Програма) є нормативним документом Державного університету інфраструктури та технологій, який розроблено кафедрою економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування на основі освітньо-професійної програми підготовки «магістра» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». Програму розроблено з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України та згідно Правил прийому до Державного університету інфраструктури та технологій.

Мета фахових випробувань – перевірка теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів на базі здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» або рівня вищої освіти – другого (магістерського) і відбір серед абітурієнтів з метою навчання для здобуття рівня вищої освіти – третього (освітньо-наукового) 051 «Економіка» ОНП «Економіка».

Прийом вступників на навчання здійснюється приймальною комісією на основі рейтингу, який розраховується за результатами вступного фахового випробування. В разі однакових результатів у декількох абітурієнтів, рейтинг формується з урахуванням середнього балу додатку до диплому «магістра», а в разі однакового середнього балу – за результатами комплексного державного іспиту в навчальних закладах, де вони здобули базову вищу освіту і одержали диплом «магістра». Письмове вступне випробування з фаху включає базові питання з наступних розділів: 1. Економіка та управління підприємством: системно-функціональний аспект; 2. Стратегічне управління та розвиток підприємства; 3. Економіка та управління підприємствами транспорту і зв'язку. Екзаменаційні білети включають 2 теоретичні питання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповіді оцінюються за «двісті бальною» шкалою (від 100 до 200).

Завдання	Максимальна кількість балів
Перше теоретичне питання	100
Друге теоретичне питання	100
Разом	200

Мінімальний прохідний бал – 130 балів. Якщо абітурієнт здав вступне письмове випробування на 100–129 балів, він (вона) не рекомендується до навчання.

РОЗДІЛ І. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СИСТЕМНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Закони, принципи, функції та технологія управління підприємством. Сутність законів функціонування та розвитку організації як соціально-економічної системи. Закони розвитку організації: закони I-го рівня – закон синергії, закон самозбереження, закон розвитку організації, закон єдності, та закони II -го рівня: закон інформованості - впорядкованості, закон відповідності керівної та керованої систем управління, закон композицій та пропорційності (гармонії), закон економії часу. Управління як складний двоконтурний процес: управління функціонуванням і розвитком підприємства.

Склад та зміст принципів управління підприємством: одноосібного керування та колегіальності; єдності господарського та соціального керівництва; поєднання галузевого та територіального управління; планового ведення діяльності; поєднання матеріального та морального стимулювання; наукового підходу до управління; поєднання прав, обов'язків та відповідальності; підбору та розстановки кадрів; спадковості господарських рішень, ієрархічності і гнучкості системи управління, відповідності керуючої та керованої систем (об'єкту та суб'єкту управління), зворотного зв'язку.

Застосування економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-економічних методів управління підприємством.

Моделі, технології, методи обґрунтування управлінських рішень. Інтуїтивна та раціональна технології прийняття рішень. Можливості та сфери застосування аналітичних, статистичних, теоретико-ігрових методів та методів математичного програмування. Інструменти обґрунтування управлінських рішень. Обґрунтування рішень в умовах невизначеності. Теоретико-ігрові методи прийняття управлінських рішень.

Ресурсний потенціал підприємства. Сутність та види ресурсів і активів підприємства. Характеристика матеріальних і нематеріальних активів підприємства. Роль нематеріальних активів, їх оцінка та амортизація. Оборотні та необоротні активи в системі функціонування підприємства. Форми простого та розширеного відтворення необоротних активів. Узагальнення активів і капіталу в балансі підприємства. Балансові пропозиції та їх роль в оцінці діяльності підприємства. Ефективність використання земельних ресурсів підприємства.

Основні засоби. Класифікація та оцінка основних засобів. Методи амортизації основних засобів та їх обґрунтування. Роль амортизаційної політики в інвестиційній активності підприємства. Проблеми оновлення і підвищення технічного рівня основних засобів виробничого призначення.

Оборотні засоби. Стадії обігу та склад оборотних засобів. Оцінка оборотних засобів на різних стадіях операційного циклу. Визначення обсягу оборотних засобів і оптимізація їх структури. Вплив структури оборотних засобів на ліквідність балансу.

Персонал як основний ресурс підприємства та об'єкт партнерських відносин. Форми участі персоналу в капіталі та прибутку підприємства. Продуктивність праці та методичні підходи до її визначення. Прогнозування (планування) рівня продуктивності персоналу на підприємстві. Методика визначення продуктивності праці в агропромисловому виробництві, аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Форми і системи оплати праці робітників. Права засновників щодо вибору форми і системи оплати праці. Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках (доходах) і власності приватизованих підприємств.

Склад і джерела фінансових ресурсів підприємства. Грошові потоки підприємства та їх оцінка з урахуванням фактору часу. Формування і вартість капіталу. Статутний капітал підприємства, визначення та обґрунтування його розміру. Вартість підприємства та інших доходних активів.

Управління виробничим процесом. Виробничий процес як основний вид операційної діяльності, його складові та принципи раціональної організації. Типи виробництва

(одиничне, серійне, масове) та їх техніко-економічне обґрунтування. Методи організації виробничих процесів.

Конкурентоспроможність продукту (товару). Визначення критеріїв конкурентоспроможності продукту (товару). Параметри та показники конкурентоспроможності. Методи оцінки конкурентоспроможності продукту (товару). Якість та конкурентоспроможність: загальні риси та відмінності. Методи підвищення конкурентоспроможності продукції (товару).

Мотивація як фактор забезпечення успіху діяльності організації. Поняття «потреби», «спонукання», «стимули», «мотивація». Внутрішнє і зовнішнє винагородження. Зміст основних етапів і послідовність їх реалізації в моделі процесу мотивації. Сутність змістовного підходу до вивчення мотивації. Основні положення ключових теорій змісту мотивації. Сутнісна характеристика основних теорій процесу мотивації. Проблеми мотивації в сучасній практиці правління.

Поняття «контроль» та його місце в системі управління, етапи та модель процесу контролю. Порівняльна характеристика видів управлінського контролю. Класифікація інструментів управлінського контролю. Фінансовий та операційний контроль: основні складові та ефективність. Контроль поведінки працівників. Основні характеристики ефективної системи контролю. Дисфункціональний ефект системи контролю та методи його подолання.

РОЗДІЛ II. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Концепція стратегічного управління підприємством. Послідовність, взаємозв'язок, циклічність етапів процесу розробки і реалізації стратегії підприємства. Особливості розробки стратегії підприємства для діючого та новоствореного підприємства.

Поняття стратегічної бізнес-одиниці та стратегічного напрямку діяльності. Принципи виділення та ознаки визначення стратегічних напрямків діяльності. Послідовність етапів стратегічної сегментації діяльності підприємства.

Бізнес-стратегії за М. Портером, підсилення конкурентних переваг шляхом лідирування за витратами, продуктової диференціації, фокусування. Стадії життєвого циклу галузі, для яких стратегія лідирування за витратами є прийнятною, ризики тривалого застосування стратегії. Технологічні, організаційні та управлінські передумови для досягнення позитивної конкурентної диференціації. Взаємозв'язок стратегій диференціації та диверсифікації. Проблеми імітованості при застосуванні стратегії. Сфокусована диференціація. Межі у використанні диференціації. Спеціалізація та концентрація як основа стратегічного фокусування. Оптимізація галузевої структури, спеціалізація, кооперування і комбінування в промислово-переробному виробництві та його ефективність. Економічна концентрація та форми її впливу в аграрно-промисловому комплексі.

Підтримка загальної стратегії за допомогою функціональних стратегій. Стратегії інноваційної діяльності. Етапи розробки інноваційної стратегії. Типи інноваційних стратегій. Процес реалізації інноваційних стратегій: тактика, політика, процедури. Розвиток організаційних структур, орієнтованих на інноваційну діяльність. Адаптивні організаційні структури. Венчурні системи. Організаційні форми та управління інноваційною діяльністю: послідовна, паралельна та інтегральна.

Класифікація маркетингових стратегій. Фактори маркетингового макросередовища. Сутність і різновиди маркетингових стратегій росту. Маркетингові стратегії вибору цільового ринку. Стратегічна модель Портера. Маркетингові конкурентні стратегії. Маркетингові організаційні структури. Суть та принципи маркетингового планування. Види планів маркетингу. Ситуаційний аналіз у стратегічному плануванні. Розробка стратегічного плану маркетингу. Маркетингове тактичне та оперативне планування. Контроль та оцінка маркетингової стратегії.

Еволюція організаційних структур у стратегічному управлінні. Взаємозв'язок стратегія-структура. Особливості ОСУ стратегічного типу. Типи і відмінності реакції організаційних структур управління на зміни у зовнішньому середовищі. Організаційне забезпечення стратегічного управління.

Соціально-психологічне забезпечення стратегічного управління. Сутність інформаційно-аналітичного забезпечення стратегічного управління. Соціальна відповідальність та етика в управлінні стратегічними змінами.

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ

Особливості розвитку підприємств транспорту в умовах ринкових відносин та євроінтеграційних процесів. Нормативно-правова база регулювання функціонування та розвитку підприємств транспорту в Україні.

Методи планування на підприємствах транспорту та їх використання в умовах ринкової економіки і посилення міжгалузевої конкуренції. Прогнозування розвитку транспортних підприємств в умовах ринкових відносин.

Роль науково-технічного прогресу в розвитку підприємств транспорту і зв'язку. Економічна доцільність впровадження інновацій на підприємствах різних видів транспорту. Ефективність інноваційно-інвестиційного відтворення на підприємствах транспорту і зв'язку.

Світовий досвід реформування окремих видів транспорту. Програма реформування транспортного сектору України та його галузей. Перспективні напрямки розвитку окремих видів транспорту.

Ефективність використання енергозберігаючих технологій на підприємствах різних видів транспорту. Ефективність застосування транспортних засобів нового покоління. Ефективність застосування новітніх транспортних технологій. Ефективність впровадження змішаних комбінованих перевезень.

Роль інформаційного забезпечення в підвищенні якості транспортного обслуговування внутрішніх та зовнішніх економічних зв'язків.

Ефективність створення транспортно-логістичних систем.

Корпоратизація транспортного сектору економіки: проблеми, задачі та перспективи. Економічні та соціальні наслідки роздержавлення та приватизації в транспортному секторі економіки.

Застосування економіко-математичних методів і моделей при оптимізації розвитку підприємств транспорту і зв'язку. Використання економіко-математичних методів в прогнозуванні розвитку підприємств різних видів транспорту. Ефективність застосування економіко-математичних методів і моделей в оперативному управлінні на підприємствах транспорту і зв'язку. Роль автоматизованих систем управління в забезпеченні ефективної роботи підприємств транспорту і зв'язку.

Використання новітніх інформаційних технологій в забезпеченні транспортного обслуговування на основі логістичних принципів. Ефективність інформаційного забезпечення вантажопотоків. Роль новітніх інформаційних технологій в підвищенні ефективності оперативного управління підприємств транспорту і зв'язку.

Роль підприємств транспорту і зв'язку в забезпеченні економічного зростання в державі. Роль підприємств транспорту у використанні транзитного потенціалу України. Ефективність розвитку міжнародних транспортних коридорів.

Загальні риси та особливості реформування залізничного транспорту. Корпоративне управління в аспекті моделей ринкової економіки.

Роль підприємств різних видів транспорту у відтворенні економічних благ. Продукція транспорту: сутність, особливості, показники вимірювання.

Техніко-економічні особливості підприємств транспорту і зв'язку. Вплив міжгалузевої конкуренції на розвиток підприємств різних видів транспорту.

Транспортна система України і її взаємозв'язок з іншими галузями промисловості. Взаємозалежність різних видів транспорту і вантажоутворюючих галузей економіки.

Матеріально-технічна база підприємств різних видів транспорту і її вплив на забезпечення транспортно-економічних зв'язків в економіці.

Попит та пропозиція на транспортні послуги: поняття, формування та врахування в оперативному та стратегічному управлінні.

Основні методи прогнозування попиту на перевезення. Доцільність використання різних методів прогнозування в сучасних умовах.

Методи вартісної та натуральної оцінки динаміки вантажних та пасажирських потоків. Методи вимірювання обсягів робіт в різних галузях транспорту.

Сучасні тенденції в зміні структури та об'ємів пасажирських перевезень на різних видах транспорту. Сучасні тенденції перерозподілу пасажирських потоків між різними видами транспорту. Економічна основа перерозподілу пасажирських потоків.

Організаційні моделі планування роботи транспорту. Планування роботи рухомого складу на різних видах транспорту. Показники ефективності використання рухомого складу на різних видах транспорту.

Способи оцінки перспективних об'ємів перевезень різними видами транспорту. Особливості прогнозування об'ємів перевезень на різних видах транспорту.

Поняття науково-технічного прогресу на транспорті. Нові прогресивні технології, що використовуються у транспортному виробництві.

Пропорційність розвитку різних видів транспорту. Необхідність спеціалізації різних галузей транспорту.

Джерела фінансування проектів розвитку транспортних систем.

Економічні аспекти планування використання трудових ресурсів на транспорті. Форми оплати праці. Доходи робітників. Особливості соціального забезпечення робітників транспорту. Поняття продуктивності праці на транспорті. Методи вимірювання та фактори, що визначають рівень та темпи зростання. Структура та методи визначення фонду оплати праці на різних видах транспорту.

Методи та форми матеріального заохочення робітників підприємств в різних галузях транспорту. Особливості структурного (професійного) складу робітників підприємств в різних галузях транспорту.

Основні методичні положення калькуляції собівартості перевезень. Методи нарахування амортизації за видами основних виробничих засобів. Методи визначення собівартості перевезень на окремих видах транспорту. Побудова залежностей собівартості перевезень від дальності та об'ємів.

Принципи ціноутворення на різних видах транспорту. Регулювання ціноутворення на ринку транспортних послуг.

Принципи формування доходу від перевезень вантажів та пасажирів. Збори за надання послуг. Доходи від неавіаційної діяльності.

Принципи визначення конкурентоспроможності та фінансової стійкості транспортних підприємств. Санація підприємств.

Страховання на транспорті. Особливості страхування техніки, робітників, клієнтів, страхування ризику комерційних угод.

Методи аналізу діяльності підприємств транспорту. Види обліку: оперативний, статистичний, бухгалтерський. Основні положення системи національних рахунків. Показники статистичної звітності на різних видах транспорту. Гармонізація статистичної звітності з методикою, прийнятою у світовій практиці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Andrew P. Sage. William B. Rouse. Economic Systems Analysis and Assessment: Cost, Value, and Competition in Information and Knowledge Intensive Systems, Organizations, and Enterprises, 2011. – 404 p.
2. Endovitsky, Dmitry A., Popkova, Elena G. Management of Changes in Socio-Economic Systems, 2018. – 189 p.
3. Neck R. Modeling and Control of Economic Systems. 2001. – 442 p.
4. Rodrigue J.-P. The Geography of Transport Systems / Jean-Paul Rodrigue, Claude Comtois, Brian Slack; Third edition, 2013. – 432 p.
5. Rodrigue, J.-P., Notteboom, T. Transportation and Economic Development; 2020 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://transportgeography.org/?page_id=5260
6. Алиев В.С. Бизнес-планирование с использованием программы Project Expert (полный курс): учеб. пос. / В.С. Алиев. – Москва: НИЦ ИНФРА–М, 2013. – 352 с.
7. Бабина О.Є. Методолого-практичні основи формування та реалізації потенціалу транспортних підприємств : дис. ... д-ра екон. наук за спеціальністю 08.00.04. — К.: Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, 2017. — 493 с.
8. Бабич Т.Н. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: учеб. пос. / Т.Н. Бабич, И.А. Козьева, Ю.В. Вертакова, Э.Н. Кузьбожев. – Москва: НИЦ ИНФРА–М, 2013. – 336 с.
9. Балджи М. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: навч. Посіб. / Балджи М. Д., Карпов В. А., Ковальов А. І., Костусев О. О., Котова І. М., Сментина Н. В. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с.
10. Гевко О.Б. Стратегічне управління: навч. Посіб. / Гевко О.Б., Шведа Н.М. – Тернопіль ФОП Паляниця В. А., 2016. – 152 с.
11. Грант Р., Пресс П. Современный стратегический анализ. – СПб.: Питер Пресс, 2008.– 560 с.
12. Гудкова В.П. Методологія забезпечення ефективної діяльності підприємств сфери пасажироперевезень: моногр. — К.: ДЕДУТ, 2013. — 291 с.
13. Довбенко В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. / Довбенко В. І., Мельник В. М. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 232 с.
14. Донець Л. І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І.; Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергеева О. В., Веремейчик О. Ф. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
15. Кічор В. П. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посібник / В. П. Кічор, Р. В. Фещур, С. Й. Воробець, Н. Р. Яворська. – Львів: Растр-7, 2012. – 188 с.
16. Кравченко О.О. Сценарне фінансове планування і прогнозування на залізничному транспорті: теорія і практика: моногр. — К.: ДЕДУТ, 2013. — 300 с.
17. Кулаєва Ю. Ф. Економіка залізничного транспорту: підруч. / за ред. Ю. Ф. Кулаєва, Ю. С. Бараша, М. В. Гненного. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний ун-т залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна, 2014. - 480 с.
18. Кулакова С. Ю. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. / Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В. – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. –214 с.
19. Макаренко М. В. Економіка транспорту: навч. посіб. / За заг. ред. М. В. Макаренко; Макаренко М. В., Гудкова В. П., Творонович В. І., Аджавенко М. М., Приймук О. Р., Андрієнко М. М. – К.: ДЕДУТ, 2014. – 364 с.
20. Основи економіки транспорту: Підручник / Щелкунов В. І., Кулаєв Ю. Ф., Зайончик Л. Г., Загорулько В. М. та ін. — К.: Кондор, 2011. —392 с.
21. Порохня В.М. Стратегічне управління: навч. посіб. / Порохня В.М., Безземельна Т.О., Кравченко Т.А. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.

22. Сабадирьова А. Л. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. / Сабадирьова А.Л., Бабій О.М., Куклінова Т.В., Салавеліс Д.Є. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013. – 343 с.
23. Семенова К. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посібник / Семенова К. Д. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013. – 194 с.
24. Сич Є. М. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посіб. / Сич Є. М., Пилипенко О. В., Стасишен М.С. – К.: Каравела, 2010. – 309 с.
25. Стрелкова, Л. В. Внутрифирменное планирование / Л. В. Стрелкова, Ю. А. Макушева. – Москва: ЮНИТИ, 2016. – 367 с.
26. Сулим М. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: підруч. для ВНЗ / Сулим М., Пенцак О. – 2017 – 330 с.
27. Шемаєв В.В. Теоретико-методологічні засади та пріоритети розвитку транспортної інфраструктури в системі економічної безпеки України: моногр. — К.: Вид-во НУОУ, 2018. — 368 с.
28. Щелкунов В.І. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.І. Щелкунов, В.М. Загорулько, С. М. Подреза та ін. – К.: НАУ, 2012. – 352 с.

**Декан ФУТ,
д.е.н., проф.**

С.М. Боняр

**Укладач:
зав. кафедри економіки,
маркетингу та бізнес-
адміністрування,
д.е.н., проф.**

В.П. Яновська